

“ผมว่าทุกวันนี้เรามีทางเลือกในการทำงานมากมาย แต่ที่ผมเลือกที่จะอยู่ที่นี่ เลือกที่จะทำผ้าไหมยกดอกต่อไป เพราะผมทำด้วยใจรัก ทำเพื่ออนุรักษ์งานโบราณเอาไว้ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าหากตายไปก็ไม่เสียดาย”

“ทอผ้าไหมยกดอก”

พิเชษฐ แก้ววรรณะ
อายุ 35 ปี

ที่อยู่ : 8/2 หมู่บ้านช่างซ้อง ถนนจิตวงศ์พินร์รังสรรค์ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 51000

โทรศัพท์ : 08-0499-2694, 053-510-329

เอกลักษณ์ที่สำคัญของผ้าไหมลำพูนคือ “ผ้าไหมยกดอก” ผ้าโบราณที่มีขั้นตอนและเทคนิคการทอ โดยต้องผูกลาย ใช้ตะกอกเพื่อให้สามารถทอลดลายที่สลับซับซ้อน ผิวสัมผัสจะมีความนุ่ม ผืนผ้าแต่ละชิ้นจะมีความปราณีตงดงาม แตกต่างกันไป ซึ่งต้องใช้เวลาการทอที่ยาวนานทำให้ในปัจจุบันเริ่มมีคนสืบทอดน้อยลงเรื่อยๆ

ครูพิเชษฐ แก้ววรรณะ เรียนรู้การทอผ้าจากปู่ตายายที่ส่งต่อมายังรุ่นคุณพ่อคุณแม่ โดยเรียนรู้การทอผ้ามาตั้งแต่อายุ 15 ปีและพัฒนาฝีมือมาอย่างต่อเนื่องนับเป็นครูที่เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมยกดอกคนสำคัญของลำพูนที่ยังคง

สืบสานงานด้านนี้ “ผมได้เรียนการทอผ้ามาจากคุณแม่ตั้งแต่เด็กๆ จวบจนทุกวันนี้บได้ประมาณ 20 ปีแล้ว ที่ยังคงทำงานตรงนี้อยู่เพราะผมรักในผ้าไหมยกดอก ผมเห็นการทอผ้าแบบนี้จากคุณแม่มาตั้งแต่เด็กๆ ทำให้ได้เห็นถึงความรักของคุณแม่ที่มีต่องานศิลปะแขนงนี้ จึงคิดว่าเมื่อโตขึ้นผมจะสืบสานงานทอผ้าตรงนี้ไม่ให้สูญหายไป”

ปัจจุบันครูพิเชษฐทำงานอยู่ที่ร้านลำพูนไหมไทย และยังคงสืบต่องานจากคุณแม่ได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากครูพิเชษฐเห็นว่าผ้าไหมยกดอกเป็นผลงานชิ้นชื่อของจังหวัดลำพูน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน

โดยมีเอกลักษณ์สำคัญ คือมีลายผ้าที่นูนออกมา คล้ายกับลายผ้าแบบสามมิติ ที่จะไม่เหมือนกับภาคอื่น

“ผ้าไหมยกดอกลำพูนนั้นเป็นผ้าไหมที่ทอด้วยมือ วิธีการทอให้เกิดลดลายจะยกตะกอกแยกเส้นไหมเย็น และพุ่งด้วยเส้นไหมพุ่งจำนวนสามเส้นเข้าไปในผืนผ้า ลดลายจะวิจิตรบรรจงละเอียดมากน้อยขึ้นอยู่กับตะกอกเทดอก ยิ่งตะกอกเทดอกมากลดลายก็จะดูเด่นสวยงามด้วยขั้นตอนการทอผ้าที่มีความละเอียดซับซ้อน ใช้เวลานาน ทำให้ผ้าแต่ละผืนมีความล้ำค่า และนิยมใช้ในงานพระราชพิธี งานพิธี งานมงคลต่างๆ”

เอกลักษณ์สำคัญการทอผ้าของครูพิเชษฐ คือ การจกขอบ สังเวียนโบราณ เมื่อเห็นผ้าจะรู้ได้ทันทีว่าเป็นผ้าที่ครูพิเชษฐทอขึ้นมาเอง การทอผ้าไหมยกดอกหนึ่งผืนจะอยู่ที่ 3 เดือน - 1 ปี ลายที่ทอจะนำลดลายโบราณมาใช้ และพัฒนาลายด้วยการนำลายโบราณมาผสมเข้ากับลายใหม่ๆ จนเกิดเป็นลายที่มีเอกลักษณ์สวยงาม

“วิธีการคิดลายและบันทึกลายนั้นผมจะใช้วิธีการจดแบบโบราณ ด้วยการจุดมือ คือการใช้ปากกาจุดไปบนกระดาษให้เกิดลายตามที่เราต้องการแบบโบราณจะไม่ได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษทำมาแต่โบราณ เราควรที่จะอนุรักษ์ไว้ ประกอบกับการจุดมือง่ายกว่าการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพราะเพียงเรามีกระดาษ ไม่ว่าจะ

▶ ผ้าไหมยกดอกลำพูน

อยู่ในสถานที่ใด เราก็สามารถทำลายได้ สำหรับลายต่างๆ ที่ผมคิดค้นขึ้นมาจะได้อะไรบ้างจากการทำงานที่ไปเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ เช่น วัดวาอาราม ดอกไม้ที่สวยงาม สำหรับความยากของการทอผ้าไหมยกดอก จะขึ้นอยู่กับลายผ้าเป็นหลัก ถ้าลายผ้าเยอะจะต้องใช้ตะกรอกดอกเยอะ ทำให้การทอผ้าแต่ละผืนนั้นยากยิ่งขึ้นไปอีกเส้นไหมที่นำมาใช้ จะคัดเลือกโดยจะใช้เส้นในสุดของรังไหม คือเป็นเส้นที่ดีที่สุด จะมีเนื้อที่ละเอียด มีความมันวาว และมีสัมผัสที่นุ่มนวล ต่างจากเปลือกนอกของเส้นไหมที่จะมีลักษณะหยาบและแข็ง และที่สำคัญได้มีโอกาสทำผ้าลายสังเวียนโบราณถวายพระบรมวงศานุวงศ์ราชวงศ์ ได้สวมใส่ซึ่งทำให้ผมรู้สึกภูมิใจมากที่สุด”

อีกหนึ่งความภาคภูมิใจของครูพิเชษฐ คือ การสอนทอผ้าแก่ชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงที่อาศัยอยู่บนดอย อำเภอฝาง และ

อำเภอทุ่งหัวช้าง ด้วยชนเผ่ากระเหรี่ยงอาศัยเป็นหลักคือเกษตรกรรม การสอนทอผ้าจึงเป็นการเปิดโอกาสให้เขาได้มีรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง โดยไม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เมื่อมีเวลว่างก็สามารถทำงานได้เลย นอกจากนี้ ยังมีชาวบ้าน นักเรียนนักศึกษา บุคคลทั่วไป ได้เข้ามาเรียนรู้และนำองค์ความรู้ไปทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งครูพิเชษฐ ได้ถ่ายทอดให้โดยไม่ปิดบัง อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยสนใจในงานทอผ้า และเดินทางไปทำงานในกรุงเทพฯ มากกว่า

“ในปัจจุบันโลกมันเริ่มเปลี่ยนแปลงไป วิวัฒนาการเริ่มเข้ามาเยอะ ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ หรือโทรศัพท์มือถือ ผมก็พยายามบอกนักศึกษาว่าเราไม่จำเป็นต้องยึดติดกับตรงนั้น ก็จะมีคำถามตามมาว่าทำไม จึงต้องทำผ้ายกดอก ทำไมถึงต้องอนุรักษ์ผ้าไหมยกดอก ที่เราควรสืบสาน

งานทอผ้าไหมยกดอกเพราะว่างานนี้เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของจังหวัดลำพูนที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมานานมากแล้ว ศิลปะชิ้นนี้มีคุณค่า เราไม่ควรที่จะปล่อยให้มันหายไป เราควรภาคภูมิใจว่าได้สร้างสรรค์งานจากเส้นไหมเส้นเล็กๆ จนถูกถักทอออกมาเป็นผืน ผมว่าทุกวันนี้เรามีทางเลือกในการทำงานมากมาย แต่ที่ผมเลือกที่จะอยู่ที่นี้ เลือกที่จะทำผ้าไหมยกดอกต่อไป เพราะผมทำด้วยใจรัก ทำเพื่ออนุรักษ์งานโบราณเอาไว้ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าหากตายไปก็จะไม่เสียดาย แต่ผมคงเสียดายและเสียใจที่สุด หากงานผ้าไหมยกดอกจะต้องสูญหายไป เพราะคนลำพูนไม่ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งที่คนเฒ่าคนแก่ได้ประดิษฐ์คิดค้นและถ่ายทอดเอาไว้”

